Hallituksen esitys Eduskunnalle sotilaskurinpitolain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi sotilaskurinpitolakia niin, että arestia ei enää määrättäisi kurinpitomenettelyssä. Eräiden rangaistusten täytäntöönpanoa koskevia säännöksiä ehdotetaan tarkistettaviksi ja lakiin ehdotetaan eräitä muun lainsäädännön muuttumisesta aiheutuvia muutoksia.

Rikoslain säännökseen, joka koskee luvatonta arestista poistumista sekä muun poistumisrajoituksen tai poistumiskiellon rikkomista, ehdotetaan sisällytettäväksi myös poistumisrangaistus.

Sotilasoikeudenkäyntilakia ehdotetaan muutettavaksi niin, että sanotussa laissa tarkoitetussa järjestyksessä voitaisiin käsitellä myös sotilasrikoksen kanssa samalla teolla tehty muu vähäinen rikos. Lisäksi puolustusvoimien virkanimikkeitä sisältäviä säännöksiä ehdotetaan tarkistettaviksi vastaamaan muun lainsäädännön muutoksia.

Lait ovat tarkoitetutut tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila

1.1. Lainsäädäntö ja käytäntö

Vuoden 1984 alusta voimaan tullut sotilasoikeudenhoidon kokonaisuudistus merkitsi sotilasrikoksia koskevien säännösten sisällyttämistä rikoslain 45 lukuun erityisen sotaväen rikoslain sijasta, sotilaskurinpitomenettelyä koskevien säännösten siirtämistä asetuksesta sotilaskurinpitolakiin (331/1983) ja sotilasoikeudenkäyntimenettelyn siirtämistä rauhan aikana erityisistä sotatuomioistuimista yleisiin tuomioistuimiin. Sotilaskurinpitomenettelyä koskevissa uusissa säännöksissä korostettiin oikeusturvanäkökohtia muun muassa niin, että lakimiesten osuutta asian käsittelyssä lisättiin ja seuraamusten täytäntöönpanoa selkeytettiin. Lisäksi kurinpitomenettelyssä määrättävien kurinpitoseuraamusten enimmäismääriä alennettiin ja kurinpitoesimiesten toimivaltaa rajoitettiin. Uutena seuraamuksena otettiin aiemmin käytössä olleiden arestin ja varoituksen lisäksi käyttöön kurinpitosakko. Sittemmin seuraamusten joukkoon on lisätty vielä poistumisrangaistus.

Sotilaskurinpitolakia on muutamia kertoja tarkistettu, muun muassa Suomen ratifioitua Euroopan neuvoston ihmisoikeussopimuksen. Tällöin tuli mahdolliseksi valittaa kurinpitorangaistuksesta tuomioistuimeen. Muutoksen tullessa voimaan toukokuussa 1990 lain katsottiin olevan sopusoinnussa sanotun sopimuksen kansalliselle lainsäädännölle asettamien velvoitteiden kanssa.

Voimassa olevan sotilaskurinpitolain mukaan sotilaskurinpitomenettelyssä määrättävät seuraamukset jaetaan kurinpito-ojennuksiin, joita ovat muistutus, ylimääräinen pal-

velus ja poistumiskielto, sekä kurinpitorangaistuksiin, joita ovat varoitus, kurinpitosakko, poistumisrangaistus ja aresti.

Kurinpitomenettelyssä määrättyjen seuraamusten kokonaismäärä on viime vuosina vähentynyt. Seuraamuksia määrättiin vuonna 1995 vajaat 5700, joista kurinpitorangaistuksia oli noin 800. Aiempaa selvästi vähemmän on määrätty arestirangaistuksia. Niiden osuus kaikista seuraamuksista oli vuonna 1995 2,6 prosenttia.

Sotilasoikeudenkäyntilain (326/1983) mukaisessa järjestyksessä käsitellään niin sanotut sotilasoikeudenkäyntiasiat. Sotilasoikeudenkäyntiasioilla tarkoitetaan lain 2 §:n mukaan sotilasrikoksia koskevia asioita, jotka luetellaan sanotussa pykälässä. Sotilasrikokseen voi syyllistyä ainoastaan sotilas. Sotilasoikeudenkäyntiasioita käsittelevät tietyt laissa määrätyt käräjäoikeudet.

1.2. Nykytilan arviointi

Sotilaskurinpitolaki

Hallitusmuodon perusoikeussäännöksiä uudistettaessa hallitusmuodon 6 §:ään on sisällytetty aiempaa yksityiskohtaisempia säännöksiä muun muassa henkilökohtaiseen koskemattomuuteen puuttumisesta ja vapaudenmenetyksestä. Pykälän 3 momentin mukaan sellaisen rangaistuksen, joka sisältää vapaudenmenetyksen, määrää tuomioistuin. Säännöksen perustelujen mukaan (HE 309/1993 vp) ilmaisulla on tarkoitettu kattaa kaikki asiallisesti rangaistusta merkitsevät vapaudenmenetykset, mistä syystä sen soveltamisala on laajempi kuin rikoslain 2 luvun 1 §:n 1 momentissa käytetty vankeuden käsite. Perustelujen mukaan säännöksessä tarkoitettuihin vapaudenmenetyksiin kuuluu muun muassa sotilaskurinpitolain mukainen arestirangaistus. Hallitusmuodon 6 §:n 3 momentin säännöksestä seuraa, ettei arestia voitaisi enää määrätä kurinpitomenettelyssä.

Sotilasoikeudenkäyntilaki

Sotilasoikeudenkäyntilain mukaan myös sotilasrikosta koskeva syyte saadaan tutkia alioikeudessa, jos sotilasta syytetään sotilasoikeudenkäyntiasiana käsiteltävän rikoksen lisäksi muusta rikoksesta. Oikeuskäytännössä on herättänyt epätietoisuutta, voidaanko sotilasoikeudenkäyntiasiana käsitellä myös sotilasrikoksen kanssa samalla teolla tehty muu vähäinen rikos.

Olisi tarkoituksenmukaista, että esimerkiksi tapaus, jossa sotilas on ottanut luvatta käyttöönsä puolustusvoimien tai toisen sotilaan ajoneuvon, jättänyt täyttämättä esimiehen antaman käskyn ja autolla ajaessaan syyllistynyt liikenteen vaarantamiseen ja samalla jäänyt saapumatta vartiotehtävään, voitaisiin kokonaisuudessaan käsitellä sotilasoikeudenkäyntiasiana, vaikka liikenteen vaarantaminen ei olekaan sotilasrikos. Tässä rikoskokonaisuudessa päärikoksia ovat joka tapauksessa sotilasrikokset, joiden käsittely edellyttää sotilasasiantuntemusta. Samoin puolustusvoimien ajoneuvon luvaton käyttöönotto ja sillä päihtyneenä ajaminen olisi tarkoituksenmukaisinta käsitellä sotilasoikeudenkäyntiasiana. Tämän tyyppisiä asioita on jo käsiteltykin sotilasoikeudenkäyntiasiana.

2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Sotilaskurinpitolaki

Esityksessä sotilaskurinpitolain arestia koskevia säännöksiä ehdotetaan tarkistettaviksi niin, että ne olisivat sopusoinnussa perusoikeusuudistuksen yhteydessä muutetun hallitusmuodon 6 §:n 3 momentin kanssa. Lakia ehdotetaan muutettavaksi niin, että arestia ei enää määrättäisi kurinpitomenettelyssä. Tuomioistuin voisi kuitenkin edelleen tuomita arestia.

Eräitä lain jossain määrin epäselviä säännöksiä ehdotaan tarkistettaviksi ja lakiin ehdotetaan lisättäviksi siitä nyt puuttuvia sääntelyjä. Tarkennukset koskevat muun muassa kurinpitosakon rahamäärän määräytymistä yhdeltä päivältä, arestin ja poistumisrangaistuksen muuttamista maksuksi, täytäntöönpanon lykkäämistä ja keskeyttämistä sekä eräitä muita seuraamusten täytäntöönpanoon liittyviä säännöksiä. Kiinniottamisen yhteydessä toimeenpantavaa turvatarkastusta koskeva säännös kuuluu uusiin sääntelyihin. Lakiin on tehty lisäksi virkanimikkeiden muutoksista aiheutuvia tarkistuksia.

Rikoslaki

Rikoslain 45 luvun 25 §:n säännökseen, joka koskee luvatonta arestista poistumista sekä muun poistumisrajoituksen tai poistumiskiellon rikkomista, ehdotetaan sisällytet-

täväksi myös poistumisrangaistus. Sanottua täytäntöönpanorikkomusta koskevaa säännöstä ei muutettu siinä yhteydessä, kun poistumiskieltoa koskevia säännöksiä muutettiin niin, että yli kymmenen vuorokauden poistumiskielto-ojennuksesta tuli poistumisrangaistus -niminen kurinpitorangaistus. Rikoslain nykyisen sanamuodon mukaan poistumiskieltoalueelta luvatta poistuminen on kriminalisoitu vain silloin, kun asianomaiselle on määrätty poistumiskielto, mutta ei silloin, kun hän suorittaa poistumisrangaistusta. Lainkohdan tarkistaminen edellä esitetyllä tavalla poistaisi sanotun epäkohdan.

Sotilasoikeudenkäyntilaki

Sotilasoikeudenkäyntilakiin ehdotetaan otettavaksi säännös, jonka mukaan myös muu kuin niin sanottu sotilasrikos voitaisiin käsitellä sotilasoikeudenkäyntiasiana silloin, kun se on tehty samalla teolla sotilasoikeudenkäyntiasiana käsiteltävän teon kanssa ja rikos on vähäinen.

3. Esityksen vaikutukset

Esityksellä ei ole organisaatioon kohdistuvia eikä taloudellisia vaikutuksia.

4. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu virkatyönä puolustusministeriössä. Esityksestä on saatu lausunto oikeusministeriöltä ja pääesikunnalta.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Laki sotilaskurinpitolain muuttamisesta

1 §. Pykälässä säädetään sotilaskurinpitolain soveltamisalasta. Sen mukaan rikoslain 45 luvun alaiselle henkilölle voidaan tuomita kurinpitorangaistus tai määrätä kurinpitoseuraamus sotilasoikeudenkäyntilaissa tarkoitetusta rikoksesta. Viittauksessa sotilasoikeudenkäyntilakiin ei mainita mitään tiettyä pykälää. Rikokset, joihin sotilaskurinpitolain 1 §:ssä viitataan, luetellaan sotilasoikeudenkäyntilain 2 §:ssä.

Selvyyden vuoksi sotilaskurinpitolain 1 §:n säännöstä ehdotetaan tarkennettavaksi niin, että siinä viitattaisiin sotilasoikeudenkäyntilain sijasta sotilasoikeudenkäyntilain 2 §:ään. Muutos on tarpeen erityisesti sen vuoksi, että sotilasoikeudenkäyntilakia ehdotetaan muutettavaksi niin, että sanotun lain mukaisessa järjestyksessä voitaisiin tietyin edellytyksin tutkia muukin vähäinen rikos kuin lain 2 §:ssä tarkoittu rikos. Muutettaessa säännöstä ehdotetulla tavalla viittaussäännöksen sisältö pysyy muuttumattomana.

2 §. Oikeudenkäynnissä ja kurinpitomenettelyssä käytettäviä kurinpitorangaistuksia koskeva perussäännös sisältyy rikoslain 2 lukuun. Tässä pykälässä luetellaan kurinpitorangaistukset sekä niiden vähimmäis- ja enimmäismäärät.

Pykälän 3 momentissa säädetään arestin, kurinpitosakon ja poistumisrangaistuksen määräämisestä kurinpitomenettelyssä. Kuten edellä yleisperusteluissa todetaan, arestin määräämisestä kurinpitomenettelyssä ehdotetaan luovuttavaksi. Tämän vuoksi momentista ehdotetaan poistettavaksi arestia koskeva sääntely.

Pykälän 4 momentissa säädetään kurinpitosakon rahamäärästä, joka yhdeltä päivältä on yksi viidesosa sakotettavan keskimääräisestä kokonaispäivätulosta tai, jos hänellä ei ole palkkatuloa, hänen päivärahansa suuruinen. Erikseen todetaan, että kurinpitosakon rahamäärä asevelvollisuuslain nojalla palvelevalle on hänen päivärahansa suuruinen.

Kurinpitosakon rahamäärän sitominen maksetun päivärahan määrään on aiheuttanut epäkohdan maanpuolustuskorkeakoulussa ja maanpuolustusopistossa opiskelevien oppilaiden osalta siltä osin kuin heille maksetaan opiskeluajalta vain päivärahaa. Päivärahan suuruus vaihtelee 61,60 markasta 92,40 markkaan. Näiden henkilöiden kohdalla ku-

rinpitosakon rahamäärä yhdeltä päivältä on suhteellisesti paljon suurempi kuin palkkaa saavalle henkilölle määrättävä kurinpitosakko. Tämän vuoksi säännöstä ehdotetaan muutettavaksi niin, että oppilaalle määrättävän kurinpitosakon rahamäärä yhdeltä päivältä olisi saman suuruinen kuin asevelvollisuuslain nojalla palveluksessa olevalle maksettava suurin päiväraha. Sanottu määrä on tällä hetkellä 19,50 markkaa, ja se on hyvin lähellä myös päiväsakkoina määrättävän sakon vähimmäismäärää, joka on 20 markkaa.

Nykyinen sääntely ei kata vapaaehtoiseen harjoitukseen osallistuvaa henkilöä, koska hänelle ei makseta palvelusajalta palkkaa eikä päivärahaa. Olisi perusteltua, että kurinpitosakon rahamäärä yhdeltä päivältä olisi myös tällaisen henkilön osalta yhtä suuri kuin asevelvollisuuslain nojalla palveluksessa olevalle maksettava korkein päiväraha. Epäkohdan poistamiseksi neljänteen momenttiin ehdotetaan otettavaksi tätä tarkoittava sääntely.

8 §. Pykälän 2 momentti koskee aiemmin suoritetun kurinpitorangaistuksen ja -ojennuksen ottamista huomioon tilanteessa, jossa sama asia myöhemmin tulee käsiteltäväksi tuomioistuimessa. Säännös koskee muun muassa jo täytäntöönpannun kurinpitoarestin vähentämistä tuomioistuimen tuomitsemasta rangaistuksesta. Koska aresti ehdotetaan poistettavaksi niiden seuraamusten joukosta, joita voidaan määrätä kurinpitomenettelyssä, vastaava tarkistus ehdotetaan tehtäväksi puheena olevaan säännökseen. Siinä ei siten enää mainittaisi vapaudenmenetystä, vaan säädettäisiin, että jo täytäntöönpantu rangaistus ja ojennus on otettava kohtuullisessa määrin huomioon vähennyksenä tai katsottava rangaistuksen täydeksi suoritukseksi.

9 §. Pykälän 1 momentti koskee sotilasvirassa palvelevalle rauhan aikana määrättäviä kurinpitoseuraamuksia. Momentissa esiintyvät edelleen käsitteet sotilastoimi ja värvätty, joita puolustusvoimissa ei enää ole. Sanamuoto ehdotetaan tarkistettavaksi niin, että se vastaa rikoslain 45 luvun 1 §:n 2 kohtaa, sellaisena kuin se on laissa 722/1996. Muutos ei vaikuta momentin sisältöön.

Pykälän 2 momentti koskee sotilasvirkaan koulutettavalle oppilaalle määrättäviä seuraamuksia. Säännöksestä ehdotetaan poistettavaksi sana sotilastoimi. Samalla momentin sanamuotoa ehdotetaan tarkistettavaksi niin, että se vastaa 2 §:n 3 momentin ehdotettua muutosta.

10 §. Pykälän 1 momentissa on yleissäännös kurinpitomenettelyn edellytyksistä.

Pykälän 2 momentissa luetellaan ne tapaukset, jolloin asiaa ei saa käsitellä kurinpitomenetelyssä huolimatta siitä, että edellisessä momentissa säädetyt edellytykset ovat olemassa. Momentin 2 kohdan mukaan asian käsitteleminen kurinpitomenettelyssä ei ole mahdollista siinä tapauksessa, että asianomistaja vaatii asian käsiteltäväksi tuomioistuimessa. Viidennen kohdan mukaan kurinpitomenettely taas ei ole mahdollinen, jos teolla on aiheutettu korvattavaa vahinkoa, jota siihen syyllinen ei ole korvannut tai kirjallisesti sitoutunut korvaamaan, taikka jos asianomistaja ei ole kirjallisesti luopunut korvausvaatimuksestaan.

Vahinkoasian käsitteleminen ennen kurinpitomenettelyä viivästyttää kurinpitoasian käsittelyä tuntuvasti. Jos rikoksella on aiheutettu vahinkoa puolustusvoimien ulkopuoliselle, tätä kuullaan säännönmukaisesti asianomistajana. Koska asianomistaja voi momentin 2 kohdan nojalla vaatia asian käsittelemistä tuomioistuimessa, hänen etunsa ei ole riippuvainen 5 kohdan säännöksestä. Tavallisimmin sotilaan aiheuttama vahinko kohdistuu puolustusvoimien omaisuuteen. Vaikka puolustusvoimien edustajaa ei yleensä ole kuultukaan asianomistajana sotilaskurinpitomenettelyn yhteydessä, momentin 2 kohdassa tarkoitettu asianomistajan oikeus vaatia asian käsittelemistä tuomioistuimessa koskee myös valtiota.

Luopuminen 2 momentin 5 kohdassa säädetystä kurinpitomenettelyn edellytyksestä nopeuttaisi kurinpitoasian käsittelyä ja tekisi menettelyn nykyistä joustavammaksi. Koska asianomistajankaan etu ei vaadi sen säilyttämistä, momentin 5 kohdan edellytyksestä ehdotetaan luovuttavaksi.

Pykälästä ehdotetaan poistettavaksi 2 momentin 5 kohta. Muilta osin se vastaa voimassa olevaa säännöstä.

12 §. Pykälässä säädetään kurinpitoesimiehen toimivallasta määrätä kurinpitorangaistuksia. Koska arestin määräämisestä kurinpitomenettelyssä ehdotetaan luovuttavaksi, säännökseen on tehty siitä aiheutuvat tarkistukset.

18 §. Pykälä sisältää luettelon kiinniottamiseen oikeutetuista sotilasesimiehistä. Sen 1 kohta ehdotetaan tarkistettavaksi vastaamaan muun lainsäädännön muutoksia siten kuin edellä 9 §:n perusteluista tarkemmin ilmenee.

19 §. Pykälässä luetellaan pidättämiseen oikeutetut sotilasesimiehet ja -viranomaiset. Pidättämispäätöksen saa tehdä muun muassa asianomaisen perusyksikön päällikkö ja häntä ylempi kurinpitoesimies sekä varuskunnan päällikkö ja komendantti.

Eräissä tapauksissa pidättämiseen oikeutetun virkamiehen tavoittaminen on ollut vaikeaa. Jokaisessa joukko-osastossa on sotilasvirassa palveleva varalla oleva päivystäjä, joka vastaa muun muassa joukko-osaston toiminnan käynnistämisestä poikkeuksellisessa tilanteessa. Koska on tärkeää, että pidättämiseen oikeutettu henkilö on tarvittaessa saatavilla, pidättämiseen oikeutettujen luetteloon pykälän 2 kohtaan ehdotetaan lisättäväksi varuskunnan varalla oleva päivystäjä.

23 §. Poliisilain (493/1995) 22 §:ssä on säännös turvallisuustarkastuksesta. Sen mukaan poliisimiehellä on muun muassa kiinniottamisen ja pidättämisen yhteydessä oikeus tarkastaa henkilö sen varmistamiseksi, ettei tällä ole hallussaan esineitä tai aineita, joilla hän voi vaarantaa säilyttämisen taikka aiheuttaa vaaraa itselleen tai muille. Vaaralliset esineet ja aineet on otettava tarkastettavalta pois. Ne on kuitenkin palautettava vapaaksi päästämisen yhteydessä, jollei siihen lain mukaan ole estettä.

Vaikka sotilasviranomaisilla on ollut sotilaiden osalta kiinniotto- ja pidätysoikeus sekä oikeus panna täytäntöön arestirangaistuksia, sanottuihin tilanteisiin liittyvistä turvatarkastuksista ei ole ollut säännöksiä. Koska turvatarkastuksia joudutaan joka tapauksessa toimeenpanemaan, lakiin ehdotetaan sisällytettäväksi asiaa koskeva säännös. Se on tarkoituksenmukaista sijoittaa pakkokeinoja koskevaan lukuun siitä aiemmin kumotun 23 §:n tilalle. Säännös vastaa edellä mainittua poliisilain pykälää. Pois otetun alkoholijuoman ja huumausaineen osalta pykälään ehdotetaan lisäksi otettavaksi viittaus 27 §:ään, jossa säädetään luvattomasti hallussa olleiden ja sotilasviranomaisen talteen ottamien esineiden ja aineiden käsittelemisestä.

25 §. Pykälässä säädetään takavarikosta ja etsinnästä.

Vakiintuneesti on katsottu, että varusmiespalvelusta suorittavan henkilön käyttöön luovutetun kaapin siisteyttä voidaan tarkastaa. Kaappi on tarkoitettu puolustusvoimien varusteiden säilyttämiseen, minka vuoksi sen tarkastamiselle ei voitane asettaa samoja vaatimuksia kuin pakkokeinolaissa asetetaan etsinnälle. Selvyyden vuoksi pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 momentti, jonka mukaan etsintänä ei pidetä varusmiehen varustekaapin tarkastamista.

25 a §. Pykälä sisältää pakkokeinolain (450/1987) 6 luvun 3 §:n säännöksiä vastaavat säännökset nautitun alkoholin tai muun huumaavan aineen toteamiseksi liikennevalvonnan yhteydessä tehtävästä niin sanotusta puhalluskokeesta, joka voidaan tehdä moottorikäyttöisen ajoneuvon kuljettajalle.

Puheena olevassa sotilaskurinpitolain pykälässä moottorikäyttöisen ajoneuvon sijasta käytetään sanaa moottoriajoneuvo. Tieliikennelain (267/1981) 2 a §:n määritelmän mukaan moottoriajoneuvon käsitteeseen ei sisälly esimerkiksi traktori. Koska myös traktorin kuljettajalle pitää voida tehdä puhalluskoe, sana moottoriajoneuvo ehdotetaan pykälän 1 momentissa korvattavaksi sanalla moottorikäyttöinen ajoneuvo.

Pykälän sanamuoto on aiheuttanut epäselvyyttä siitä, voidaanko puhalluskoe tehdä jo ennen ajotehtävään tai muuhun rikoslain 23 luvussa tarkoitettuun tehtävään ryhtymistä. Koska kuljettajan tai muussa tehtävässä palvelevan esimies vastaa siitä, ettei ajoneuvoa tai alusta luovuteta päihtyneen kuljetettavaksi, sanotussa tehtävässä toimiva tulee voida määrätä puhalluskokeeseen tai muuhun kokeeseen jo ennen tehtävän alkamista. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi tätä koskeva sääntely.

27 §. Pykälän 2 momentissa oleva viittaus huumausainelakiin ehdotetaan lain numeron osalta tarkistettavaksi vastaamaan voimassa olevaa lakia.

33 §. Pykälästä ehdotetaan kumottaviksi arestin määräämistä koskevat säännökset.

36 §. Pykälässä säädetään kurinpitovalituksen laatimisesta ja perilleajamisesta sekä käsittelystä.

Kurinpitovalituksen käsittelyssä noudatetaan pykälän 2 momentin mukaan, mitä sotilasoikeudenkäyntilaissa tarkoitettujen rikosasioiden käsittelystä säädetään. Lain 37 §:n mukaan syyttäjällä on oikeus nostaa syyte kurinpitovalituksena tuomioistuimeen saatetussa asiassa. Jos syyte nostetaan, asia lakkaa olemasta vireillä kurinpitoasiana. Tästä voidaan tehdä se johtopäätös, että jos syyttäjä ei ole nostanut asiassa syytettä, asia on edelleen kurinpitoasia, jossa voidaan määrätä kurinpitoseuraamuksena myös kurinpitoojennus. Oikeuskäytännössä näin on tehtykin. Koska laki on kuitenkin tässä suhteessa

tulkinnanvarainen, mikä voi vaarantaa oikeuskäytännön yhtenäisyyttä, 2 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi selventävä sääntely, jonka mukaan kurinpitovalitusta tuomioistuimessa käsiteltäessä seuraamuksena voidaan määrätä myös kurinpito-ojennus.

Sotilaskurinpitolain 39 §:n mukaan rangaistuksen täytäntöönpanoon voidaan ryhtyä ennen kuin päätös on lainvoimainen, jos rangaistu on antanut siihen kirjallisen suostumuksen. Käytännössä on aiheutunut epätietoisuutta siitä, onko sanotulla täytäntöönpanoon annetulla suostumuksella vaikutusta valituksen käsittelyyn.

Selvyyden vuoksi pykälään ehdotetaan otettavaksi uusi momentti, jossa säädetään, ettei 39 §:n mukainen suostumus rangaistuksen täytäntöönpanoon estä kurinpitovalituksen tekemistä eikä käsittelemistä.

38 §. Kurinpitomenettelyn valvonnan yhteydessä kurinpitopäätös voidaan kumota ja asia käsitellä uudelleen kurinpitomenettelyssä. Lain 8 §:n säännös jo täytäntöönpannun seuraamuksen huomioon ottamisesta asiaa uudelleen käsiteltäessä koskee sanamuotonsa mukaisesti kuitenkin vain tuomioistuinkäsittelyä. Säännöksen hengen mukaista kuitenkin on, että jo täytäntöönpantu seuraamus otetaan huomioon myös silloin, kun asiaa käsitellään uudelleen kurinpitomenettelyssä. Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan otettavaksi lisäys, jonka mukaan asiaa uudelleen käsiteltäessä noudatetaan soveltuvin osin 8 §:n 2 momentin säännöstä.

39 §. Pykälässä säädetään rangaistuksen täytäntöönpanosta.

Pykälän 3 momentin mukaan myös tuomioistuimen tuomitseman arestin täytäntöönpano voidaan aloittaa, vaikka päätös ei ole saanut lainvoimaa, jos tuomittu antaa siihen kirjallisen suostumuksensa. Momenttiin ehdotetaan otettavaksi lisäys, jonka mukaan se koskee myös poistumisrangaistusta.

40 §. Lakiin ei sisälly säännöstä eri lajisten kurinpitoseuraamusten täytäntöönpanosta. Epäkohdan poistamiseksi asiasta ehdotetaan otettavaksi säännös kumotun pykälän tilalle.

Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, ettei kurinpitoseuraamuksia varoitusta, kurinpitosakkoa, ylimääräistä palvelusta ja muistutusta lukuun ottamatta voida panna täytäntöön samanaikaisesti.

Rangaistusten ja ojennusten keskinäisellä täytäntöönpanojärjestyksellä ei sinänsä liene sanottavaa merkitystä. Yleensä kuitenkin ankarampi seuraamus pannaan täytäntöön ennen lievempää. Periaate ilmenee myös 45a §:n 2 momentista. Toisaalta kurinpitoojennuksen täytäntöönpanoa ei ole syytä keskeyttää uuden rangaistuksen täytäntöönpanon vuoksi. Käytännön yhtenäistämiseksi pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi tätä koskeva säännös.

41 §. Säännökset kurinpitoseuraamusten täytäntöönpanon keskeyttämisestä ovat puutteelliset.

Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan tarkennusta, jonka mukaan kurinpitomenettelyä valvova esimies saa määrätä täytäntöönpanon keskeytettäväksi tai lykättäväksi siinä tapauksessa, että hän on valvonnan tai kantelun käsittelyn yhteydessä havainnut kurinpitopäätöksessä olennaisen virheen.

Täytäntöönpano voi olla tarkoituksenmukaista keskeyttää myös terveydellisen tai muun erityisen painavan syyn takia. Tällainen syy olisi esimerkiksi lähiomaisen kuolema tai vakava sairastuminen. Päätöksen, jolla poikettaisiin seuraamusten normaalista täytäntöönpanojärjestyksestä, tekisi joukkoosaston komentaja. Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi tätä koskeva säännös.

44 §. Pykälä sisältää säännöksiä arestin muuntamisesta maksuksi.

Tietyissä tapauksissa on herättänyt epätietoisuutta, miten suorittamatta jäävä arestirangaistus muunnetaan maksuksi. Tämän vuoksi pykälän 3 momenttiin ehdotetaan tarkennusta, jonka mukaan vain täydet vuorokaudet muunnetaan maksuksi. Vajaan vuorokauden osalta täytäntöönpano raukeaisi.

Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi tekninen tarkistus. Pykälän 2 momentti vastaa voimassa olevaa 2 momenttia.

45 §. Pykälä koskee kurinpitosakon ja maksuksi muunnetun arestin täytäntöönpanoa. Koska laissa ei ole vastaavaa säännöstä poistumisrangaistusta vastaavan maksun perimisestä, se ehdotetaan lisättäväksi pykälän 2 momenttiin.

45a §. Säännös koskee usean poistumisrangaistuksen ja toisaalta poistumisrangaistuksen ja poistumiskiellon täytäntöönpanemista samalla kertaa, jolloin niiden yhteenlaskettu aika saa olla enintään 40 vuorokautta. Pykälän sanamuoto ei koske sellaista tapausta, jolloin täytäntöönpantavana on samalla kertaa useita poistumiskielto-ojennuksia. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan otettavaksi lisäys, jonka mukaan samalla kertaa täytäntöönpantavien poistumiskielto-

ojennusten yhteenlaskettu aika saa olla enintään 40 vuorokautta.

45b §. Kotiuttamistilanteessa tapahtuvaa poistumisrangaistuksen maksuksi muuntamista koskeva säännös on puutteellinen. Säännöstä ehdotetaan tarkennettavaksi niin, että vain suorittamatta oleva täysi poistumisrangaistusvuorokausi muunnetaan maksuksi. Vajaan vuorokauden osalta täytäntöönpano raukeaisi. Rangaistuksen muuntaisi maksuksi joukko-osaston komentaja noudattaen 2 §:n 4 momentissa ja 45a §:n 1 momentissa säädettyjä perusteita.

1.2. Rikoslaki

45 luvun 25 §. Edellä yleisperusteluissa selostetuilla perusteilla rikoslain 45 luvun 25 §:n säännökseen ehdotetaan sisällytettäväksi myös poistumisrangaistus. Samalla säännöksen kieliasu ehdotetaan kirjoitettavaksi nykyaikaisempaan muotoon.

1.3. Laki sotilasoikeudenkäyntilain muuttamisesta

8 §. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan sotilasoikeudenkäyntiasiana voidaan käsitellä myös muu kuin sotilasrikos silloin kun sanottu käsittelyjärjestys olisi tarkoituksenmukainen. Usein yhteinen käsittely on tarkoituksenmukainen silloin, kun rikos on tehty samalla teolla sotilasrikoksen kanssa ja se on sotilasrikokseen nähden vähäinen.

10 §. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan tehtäviksi puolustusvoimien virkanimikkeiden muuttumisesta aiheutuvat tarkistukset.

21 §. Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan tehtäviksi puolustusvoimien virkanimikkeiden muuttumisesta aiheutuvat tarkistukset. Pykälän 1 momentti vastaa voimassa olevaa 1 momenttia.

2. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäviksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

sotilaskurinpitolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 25 päivänä maaliskuuta 1983 annetun sotilaskurinpitolain (331/1983) 33 §:n 2 ja 3 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 652/1991,

muutetaan 1 §, 2 §:n 3 ja 4 momentti, 8 §:n 2 momentti, 9, 10 ja 12 §, 18 §:n 1 kohta, 19 §:n 2 kohta, 25 a §, 27 §:n 2 momentti, 36 §, 38 §:n 3 momentti, 39 §:n 3 momentti, 41, 44 ja 45 §, 45a §:n 1 momentti ja 45b §,

sellaisina kuin niistä ovat, 2 §:n 3 ja 4 momentti, 12 §, 27 §:n 2 momentti, 38 §:n 3 momentti, 44 §, 45a §:n 1 momentti ja 45b § mainitussa laissa 652/1991, 19 §:n 2 kohta ja 25 a § laissa 1259/1988 sekä 36 § ja 39 §:n 3 momentti laissa 374/1990, sekä

lisätään lakiin siitä mainitulla lailla 1259/1988 kumotun 23 §:n tilalle uusi 23 § ja 25 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi mainitussa laissa 1259/1988, uusi 3 momentti sekä mainitulla lailla 374/1990 kumotun 40 §:n tilalle uusi 40 § seuraavasti:

1 §

Sotilasoikeudenkäyntilain (326/1983) 2 §:ssä tarkoitetusta rikoksesta voidaan rikoslain 45 luvun alaiselle henkilölle oikeudenkäynnissä tuomita kurinpitorangaistus tai kurinpitomenettelyssä määrätä kurinpitoseuraamuksena kurinpitorangaistus tai -ojennus niin kuin tässä laissa säädetään.

2 §

— — — — — — — — — — — — — — —

Kurinpitomenettelyssä kurinpitosakkoa määrätään vähintään yhdeltä ja enintään kolmeltakymmeneltä päivältä sekä poistumisrangaistusta vähintään yksitoista ja enintään viisitoista vuorokautta.

Kurinpitosakon rahamäärä yhdeltä päivältä on yksi viidesosa sakotettavan keskimääräisestä kokonaispäivätulosta, kuitenkin vähintään asevelvollisuuslain (452/1950) nojalla palvelevalle maksettavan suurimman päivärahan suuruinen. Asevelvollisuuslain tai naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain (194/1995) nojalla palvelevalle kurinpitosakon rahamäärä yhdeltä päivältä on hänen päivärahansa suuruinen tai, jollei hän saa päivärahaa, asevelvollisuuslain nojalla palvelevalle maksettavan suurimman päivärahan suuruinen.

8 §

— — — — — — — — — — — — — — —

Jos rikoksentekijä on suorittanut kurinpitomenettelyssä määrätyn rangaistuksen tai kurinpito-ojennnuksen joko kokonaan tai osaksi ja hänet tuomitaan sen jälkeen samasta rikoksesta tuomioistuimessa rangaistukseen, on jo täytäntöönpantu rangaistus ja ojennus otettava kohtuullisessa määrin huomioon vähennyksenä tai katsottava rangaistuksen täydeksi suoritukseksi.

— — — — — — — — — — — — — — —

9 §

Sotilasvirassa palvelevalle sekä henkilölle, joka on nimitetty puolustusvoimissa virkamieheksi määräaikaiseen virkasuhteeseen määrättynä sotilastehtävään, saadaan rauhan aikana kurinpitomenettelyssä määrätä vain kurinpitosakkoa tai antaa varoitus tai muistutus.

Sotilasvirkaan koulutettavalle oppilaalle saadaan 1 momentin estämättä määrätä kaikkia tässä laissa tarkoitettuja, kurinpitomenettelyssä määrättäviä seuraamuksia, jollei asetuksessa toisin säädetä.

10 §

Kurinpitorangaistus tai -ojennus saadaan määrätä, jos rikoksesta epäilty on myöntänyt syyllisyytensä tai jos hänen syyllisyyttään voidaan muuten pitää selvänä.

Asiaa ei kuitenkaan saa käsitellä kurinpitomenettelyssä, jos:

1) rikoksen tehnyt ei enää ole rikoslain 45 luvun alainen;

2) asianomistaja vaatii asian käsiteltäväksi tuomioistuimessa;

3) useista rikoksista jostakin on nostettava syyte tuomioistuimessa ja rikoksilla on yhteyttä keskenään; taikka

4) samaan rikokseen osallisista jotakuta on syytettävä tuomioistuimessa eikä asian ratkaisemista erillisenä ole pidettävä tarkoituksenmukaisena.

12 §

Oikeus määrätä kurinpitorangaistus on joukko-osaston komentajalla ja häntä ylemmällä kurinpitoesimiehellä. Lisäksi joukkoyksikön komentajalla on oikeus määrätä asevelvollisena palvelevalle varoitus ja poistumisrangaistus ja perusyksikön päälliköllä varoitus.

18 §

Kiinniottamisen saa suorittaa:

1) sotilasvirassa palveleva sekä virkamieheksi määräaikaiseen virkasuhteeseen puolustusvoimissa nimitetty, sotilastehtävään määrätty kiinniotettavan esimies;

— — — — — — — — — — — — — —

19 §

Pidättämispäätöksen saa tehdä:

— — — — — — — — — — — — — —

2) varuskunnan päällikkö ja komendantti sekä varuskunnan varalla oleva päivystäjä;

— — — — — — — — — — — — — —

23 §

Kiinniottamiseen oikeutetulla henkilöllä on oikeus kiinniottamisen, pidättämisen tai arestirangaistuksen täytäntöönpanon aloittamisen yhteydessä tarkastaa henkilö sen varmistamiseksi, ettei tällä ole hallussaan esineitä tai aineita, jotka voivat vaarantaa säilyttämisen tai joilla tämä voi aiheuttaa vaaraa itselleen tai muille.

Edellä 1 momentissa tarkoitetut vaaralliset esineet tai aineet on otettava tarkastettavalta pois. Ne on palautettava hänelle vapaaksi päästämisen yhteydessä, jollei siihen ole lain mukaan estettä. Alkoholijuoman ja huumausaineen osalta on meneteltävä niin kuin 27 §:ssä säädetään.

25 §

— — — — — — — — — — — — — —

Etsintänä ei pidetä asevelvollisuuslain taikka naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain perusteella palveluksessa olevan käyttöön luovutetun varustekaapin tarkastamista.

25 a §

Tämän lain 18 §:ssä tarkoitettu kiinniottamiseen oikeutettu sotilas saa määrätä puolustusvoimissa palvelevan moottorikäyttöisen ajoneuvon kuljettajan tai muussa rikoslain 23 luvussa tarkoitetussa tehvävässä toimivan henkilön kokeeseen, joka tehdään tämän mahdollisesti nauttiman alkoholin tai muun huumaavan aineen toteamiseksi. Koe voidaan tehdä ajotehtävää tai muuta rikoslain 23 luvussa tarkoitettua tehtävää suorittavalle taikka tällaiseen tehtävään ryhtyvälle. Kokeesta kieltäytynyt on velvollinen alistumaan pakkokeinolain 5 luvun 9 §:ssä tarkoitettuun henkilönkatsastukseen.

Edellä tarkoitettu koe on tehtävä siten ja sellaisella menetelmällä, ettei siitä aiheudu tarpeetonta tai kohtuutonta haittaa tutkittavalle.

Pääesikunta antaa tarkemmat ohjeet kokeen tekemisestä.

27§

— — — — — — — — — — — — — —

Luvattomasti hallussa tavattu puolustusvoimien omaisuus, kuten aseet, ampumatarvikkeet ja räjähdysaineet sekä huumausaineet ja luvattomasti hallussa olleet alkoholijuomat

saadaan ottaa talteen. Alkoholijuoma saadaan asetuksella säädettävin edellytyksin pitää sotilasviranomaisen hallussa tai hävittää. Huumausaineen osalta on meneteltävä niin kuin huumausainelaissa (1289/1993) säädetään.

36 §

Kurinpitoesimiehen on huolehdittava siitä, että valittajalla on palveluksen estämättä mahdollisuus laatia valituskirjelmä ja että hän voi osallistua kurinpitovalituksen oikeuskäsittelyyn.

Kurinpitovalituksen käsittelyssä noudatetaan, mitä sotilasoikeudenkäyntilaissa tarkoitettujen rikosasioiden käsittelystä säädetään. Seuraamuksena saadaan määrätä myös kurinpito-ojennus. Jos valittaja jää saapumatta oikeuteen ilmoittamatta laillista estettä, kurinpitovalitus voidaan käsitellä ja ratkaista valittajan poissaolosta huolimatta.

Kurinpitovalituksen tekemistä ja käsittelemistä ei estä se, että rangaistu on 39 §:ssä tarkoitetulla tavalla suostunut kurinpitorangaistuksen täytäntöönpanoon.

38 §

— — — — — — — — — — — — — —

Kumotessaan päätöksen esimies voi määrätä asian otettavaksi uudelleen käsiteltäväksi tai ottaa sen itse välittömästi ratkaistavakseen taikka saattaa asian toimivaltaiselle syyttäjälle. Asiaa uudelleen käsiteltäessä noudatetaan soveltuvin osin, mitä 8 §:n 2 momentissa säädetään.

39 §

— — — — — — — — — — — — — —

Arestin ja tuomioistuimen tuomitseman poistumisrangaistuksen täytäntöönpano voidaan aloittaa, vaikka päätös ei ole saanut lainvoimaa, jos tuomittu antaa siihen kirjallisen suostumuksensa.

40 §

Kurinpitoseuraamuksia varoitusta, kurinpitosakkoa, ylimääräistä palvelusta ja muistutusta lukuun ottamatta ei voida panna samanaikaisesti täytäntöön.

Jos samalla kertaa tulee täytäntöönpantavaksi eri lajisia seuraamuksia, pannaan kurinpitorangaistukset täytäntöön ennen kurinpito-ojennuksia. Jos ojennuksen täytäntöönpano on jo aloitettu, se suoritetaan loppuun ennen kurinpitorangaistuksen täytäntöönpanon aloittamista.

41 §

Kurinpitomenettelyä valvova esimies saa määrätä kurinpitomenettelyssä määrätyn kurinpitorangaistuksen tai -ojennuksen täytäntöönpanon lykättäväksi tai keskeytettäväksi, jos hän on valvonnan tai kantelun käsittelyn yhteydessä havainnut kurinpitopäätöksessä olennaisen virheen.

Joukko-osaston komentaja voi lykätä kurinpitoseuraamuksen täytäntöönpanoa tai keskeyttää täytäntöönpanon, jos rangaistun tai ojennetun terveydentila niin vaatii taikka jos on muu erityisen painava syy.

44 §

Arestirangaistus, jonka suorittaminen on kesken silloin, kun rangaistu muusta kuin terveydellisestä syystä olisi kotiutettava, suoritetaan loppuun arestina niin kuin 42 §:ssä säädetään.

Aresti muunnetaan maksuksi, jos arestin täytäntöönpanoa ei ole aloitettu ennen kotiuttamista tai asevelvollinen kotiutetaan terveydellisestä syystä.

Arestia maksuksi muunnettaessa vastaa kukin suorittamatta oleva täysi arestivuorokausi kahden päivän kurinpitosakkoa. Muuntamisen suorittaa joukko-osaston komentaja noudattaen 2 §:n 4 momentissa ja 43 §:n 1 momentissa säädettyjä perusteita.

45 §

Kurinpitosakko pannaan täytäntöön noudattaen sakkorangaistuksen täytäntöönpanosta annettuja säännöksiä. Maksamatonta kurinpitosakkoa ei kuitenkaan saa muuntaa vankeudeksi.

Samassa järjestyksessä pannaan täytäntöön myös 44 §:n 2 momentissa ja 45 b §:ssä tarkoitettu maksu.

45 a §

Samalla kertaa täytäntöönpantavat poistumisrangaistukset on täysin määrin laskettava yhteen. Rangaistusten näin yhteenlaskettu aika saa kuitenkin olla enintään neljäkymmentä vuorokautta. Sama koskee samalla kertaa täytäntöönpantavien poistumiskieltoojennusten yhteenlaskettua aikaa.

— — — — — — — — — — — — — —

45 b §

Poistumisrangaistus, jonka täytäntöönpanoa ei ole vielä aloitettu tai jonka suorittaminen on kesken rangaistun kotiutta-

misajankohtana, muunnetaan maksuksi.

Poistumisrangaistusta maksuksi muunnettaessa kukin suorittamatta oleva täysi poistumisrangaistusvuorokausi vastaa yhden päivän kurinpitosakkoa. Muuntamisen suorittaa joukko-osaston komentaja noudattaen 2 §:n 4 momentissa ja 45a §:n 1 momentissa säädettyjä perusteita.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199.

2.

Laki

rikoslain 45 luvun 25 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikoslain 45 luvun 25 §, sellaisena kuin se on laissa 321/1983, seuraavasti:

45 luku
Sotilasrikoksista

25 §

Arestirangaistusta suorittava sotilas, joka luvattomasti poistuu arestista taikka rikkoo siihen liittyvän poistumisrajoituksen, taikka poistumiskielto-ojennusta tai poistumisrangaistusta suorittava sotilas, joka rikkoo poistumisrajoituksen, on tuomittava, jollei teosta muualla säädetä ankarampaa rangaistusta, *täytäntöönpanorikkomuksesta* kurinpitorangaistukseen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

3.

Laki

sotilasoikeudenkäyntilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 25 päivänä maaliskuuta 1983 annetun sotilasoikeudenkäyntilain (326/1983) 8 §:n 1 momentti, 10 §:n 1 momentti ja 21 §, sellaisena kuin niistä on 8 §:n 1 momentti laissa 709/1991, seuraavasti:

8 §

Jos sotilasta tai muuta rikoslain 45 luvun alaista henkilöä syytetään sekä sotilasoikeudenkäyntiasiana käsiteltävästä rikoksesta että muusta rikoksesta, saadaan ensiksi mainittua rikosta koskeva syyte tutkia siinä tuomioistuimessa, joka on oikeudenkäymiskaaren 10 luvun mukaan toimivaltainen käsittelemään jälkimmäistä muuta rikosta koskevan syytteen, jos se asian laadun, selvityksen esittämisen tai muun erityisen syyn takia on tarkoituksenmukaista. Jos muu kuin sotilasoikeudenkäyntiasiana käsiteltävä rikos on tehty samalla teolla sotilasoikeudenkäyntiasiana käsiteltävän rikoksen kanssa ja rikos on sotilasoikeudenkäyntiasiana käsiteltävään rikokseen nähden vähäinen ja jos rikoksia koskevien syytteiden käsitteleminen yhdessä on tarkoituksenmukaista, voidaan myös muuta kuin sotilasoikeudenkäyntiasiana käsiteltävää rikosta koskeva syyte tutkia tämän lain mukaisessa järjestyksessä.

— — — — — — — — — — — — — — —

10 §

Alioikeuden sotilasjäsenistä toisen tulee olla upseeri ja toisen opistoupseeri, aliupseeri tai sotilasammattihenkilö taikka miehistöön kuuluva sotilas.

— — — — — — — — — — — — — — —

21 §

Sotaoikeuteen kuuluu puheenjohtaja ja kaksi muuta jäsentä.

Toisen jäsenen tulee olla upseeri ja toisen opistoupseeri, aliupseeri tai sotilasammattihenkilö taikka miehistöön kuuluva sotilas.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199.

Helsingissä 25 päivänä huhtikuuta 1997

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Ministeri *Kari Häkämies*

Liite

1.

Laki

sotilaskurinpitolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 25 päivänä maaliskuuta 1983 annetun sotilaskurinpitolain (331/1983) 33 §:n 2 ja 3 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 652/1991,

muutetaan 1 §, 2 §:n 3 ja 4 momentti, 8 §:n 2 momentti, 9, 10 ja 12 §, 18 §:n 1 kohta, 19 §:n 2 kohta, 25 a §, 27 §:n 2 momentti, 36 §, 38 §:n 3 momentti, 39 §:n 3 momentti, 41, 44 ja 45 §, 45a §:n 1 momentti ja 45b §,

sellaisina kuin niistä ovat, 2 §:n 3 ja 4 momentti, 12 §, 27 §:n 2 momentti, 38 §:n 3 momentti, 44 §, 45a §:n 1 momentti ja 45b § mainitussa laissa 652/1991, 19 §:n 2 kohta ja 25 a § laissa 1259/1988 sekä 36 § ja 39 §:n 3 momentti laissa 374/1990, sekä

lisätään lakiin siitä mainitulla lailla 1259/1988 kumotun 23 §:n tilalle uusi 23 § ja 25 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi mainitussa laissa 1259/1988, uusi 3 momentti sekä mainitulla lailla 374/1990 kumotun 40 §:n tilalle uusi 40 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
1 §	1 §
Sotilasoikeudenkäyntilaissa (326/83) tarkoitetusta rikoksesta voidaan rikoslain 45 luvun alaiselle henkilölle oikeudenkäynnissä tuomita kurinpitorangaistus tai kurinpitomenettelyssä määrätä kurinpitoseuraamuksena kurinpitorangaistus tai -ojennus niin kuin tässä laissa säädetään.	*Sotilasoikeudenkäyntilain (326/1983) 2 §:ssä* tarkoitetusta rikoksesta voidaan rikoslain 45 luvun alaiselle henkilölle oikeudenkäynnissä tuomita kurinpitorangaistus tai kurinpitomenettelyssä määrätä kurinpitoseuraamuksena kurinpitorangaistus tai -ojennus niin kuin tässä laissa säädetään.
	2 §
— — —

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
	8 §
Jos rikoksentekijä on suorittanut kurinpitomenettelyssä määrätyn rangaistuksen tai kurinpito-ojennnuksen joko kokonaan tai osaksi ja hänet tuomitaan sen jälkeen samasta rikoksesta tuomioistuimessa rangaistukseen, on tuomitusta rangaistuksesta vähennettävä vapaudenmenetystä vastaava määrä tai katsottava suoritettu kurinpitorangaistus tai -ojennus hänen tekonsa täydeksi rangaistukseksi.	Jos rikoksentekijä on suorittanut kurinpitomenettelyssä määrätyn rangaistuksen tai kurinpito-ojennnuksen joko kokonaan tai osaksi ja hänet tuomitaan sen jälkeen samasta rikoksesta tuomioistuimessa rangaistukseen, *on jo täytäntöönpantu rangaistus ja ojennus otettava kohtuullisessa määrin huomioon vähennyksenä tai katsottava rangaistuksen täydeksi suoritukseksi.*
9 §	9 §
Sotilasvirassa tai -toimessa palvelevalle sekä värvätylle saadaan rauhan aikana kurinpitomenettelyssä määrätä vain kurinpitosakkoa ja antaa varoitus tai muistutus.	*Sotilasvirassa palvelevalle sekä henkilölle, joka on nimitetty puolustusvoimissa virkamieheksi määräaikaiseen virkasuhteeseen määrättynä sotilastehtävään,* saadaan rauhan aikana kurinpitomenettelyssä määrätä vain kurinpitosakkoa *tai* antaa varoitus tai muistutus.
Sotilasvirkaan tai -toimeen koulutettavalle oppilaalle saadaan 1 momentin estämättä määrätä kaikkia tässä laissa tarkoitettuja kurinpitoseuraamuksia, jollei asetuksessa toisin säädetä.	*Sotilasvirkaan* koulutettavalle oppilaalle saadaan 1 momentin estämättä määrätä kaikkia tässä laissa tarkoitettuja, *kurinpitomenettelyssä määrättäviä* seuraamuksia, jollei *asetuksella* toisin säädetä.
10 §	10 §
Kurinpitorangaistus tai -ojennus saadaan määrätä, jos rikoksesta epäilty on myöntänyt syyllisyytensä tai jos hänen syyllisyyttään voidaan muuten pitää selvänä. Asiaa ei kuitenkaan saa käsitellä kurinpitomenettelyssä: 1) *jos* rikoksen tehnyt ei enää ole rikoslain 45 luvun alainen; 2) *jos* asianomistaja vaatii asian käsiteltäväksi tuomioistuimessa; 3) *jos* useista rikoksista jostakin on nostettava syyte tuomioistuimessa ja rikoksilla on yhteyttä keskenään; 4) *jos* samaan rikokseen osallisista jotakuta on syytettävä tuomioistuimessa eikä asian ratkaisemista erillisenä ole pidettävä tarkoituksenmukaisena; taikka *5) jos teolla on aiheutettu korvattavaa vahinkoa, jota siihen syyllinen ei ole korvannut tai kirjallisesti sitoutunut korvaamaan, taikka jos asianomistaja ei ole kirjallisesti luopunut korvausvaatimuksestaan.*	Kurinpitorangaistus tai -ojennus saadaan määrätä, jos rikoksesta epäilty on myöntänyt syyllisyytensä tai jos hänen syyllisyyttään voidaan muuten pitää selvänä. Asiaa ei kuitenkaan saa käsitellä kurinpitomenettelyssä, *jos*: 1) rikoksen tehnyt ei enää ole rikoslain 45 luvun alainen; 2) asianomistaja vaatii asian käsiteltäväksi tuomioistuimessa; 3) useista rikoksista jostakin on nostettava syyte tuomioistuimessa ja rikoksilla on yhteyttä keskenään; taikka 4) samaan rikokseen osallisista jotakuta on syytettävä tuomioistuimessa eikä asian ratkaisemista erillisenä ole pidettävä tarkoituksenmukaisena.

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
12 §	12 §
Oikeus määrätä kurinpitorangaistus on joukko-osaston komentajalla ja häntä ylemmällä kurinpitoesimiehellä. Lisäksi joukkoyksikön komentajalla on oikeus määrätä asevelvollisena palvelevalle varoitus, poistumisrangaistus *sekä arestia enintään viisi vuorokautta* ja perusyksikön päälliköllä varoitus *ja arestia enintään kolme vuorokautta.*	Oikeus määrätä kurinpitorangaistus on joukko-osaston komentajalla ja häntä ylemmällä kurinpitoesimiehellä. Lisäksi joukkoyksikön komentajalla on oikeus määrätä asevelvollisena palvelevalle varoitus *ja* poistumisrangaistus ja perusyksikön päälliköllä varoitus.
18 §	18 §
Kiinniottamisen saa suorittaa:	Kiinniottamisen saa suorittaa:
1) sotilasvirassa tai -toimessa palveleva kiinniotettavan esimies;	1) *sotilasvirassa palveleva sekä virkamieheksi määräaikaiseen virkasuhteeseen puolustusvoimissa nimitetty, sotilastehtävään määrätty* kiinniotettavan esimies;
— — — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — — —
19 §	
Pidättämispäätöksen saa tehdä:	
— — — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — — —
2) varuskunnan päällikkö ja komendantti;	2) varuskunnan päällikkö ja komendantti *sekä varuskunnan varalla oleva päivystäjä;*
— — — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — — —
	23 §
	Kiinniottamiseen oikeutetulla henkilöllä on oikeus kiinniottamisen, pidättämisen tai arestirangaistuksen täytäntöönpanon aloittamisen yhteydessä tarkastaa henkilö sen varmistamiseksi, ettei tällä ole hallussaan esineitä tai aineita, jotka voivat vaarantaa säilyttämisen tai joilla tämä voi aiheuttaa vaaraa itselleen tai muille.
	Edellä 1 momentissa tarkoitetut vaaralliset esineet tai aineet on otettava tarkastettavalta pois. Ne on palautettava hänelle vapaaksi päästämisen yhteydessä, jollei siihen ole lain mukaan estettä. Alkoholijuoman ja huumausaineen osalta on meneteltävä niin kuin 27 §:ssä säädetään.
25 §	
— — — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — — —
	Etsintänä ei pidetä asevelvollisuuslain taikka naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain perusteella palveluksessa olevan käyttöön luovutetun varustekaapin tarkastamista.

Voimassa oleva laki

25 a §

Tämän lain 18 §:ssä tarkoitettu kiinniottamiseen oikeutettu sotilas saa määrätä puolustusvoimissa palvelevan moottoriajoneuvon kuljettajan tai muussa rikoslain 23 luvussa tarkoitetussa tehvävässä toimivan henkilön kokeeseen, joka tehdään tämän mahdollisesti nauttiman alkoholin tai muun huumaavan aineen toteamiseksi. Kokeesta kieltäytynyt on velvollinen alistumaan pakkokeinolain 5 luvun 9 §:ssä tarkoitettuun henkilönkatsastukseen.

Edellä tarkoitettu koe on tehtävä siten ja sellaisella menetelmällä, ettei siitä aiheudu tarpeetonta tai kohtuutonta haittaa tutkittavalle.

Pääesikunta antaa tarkemmat ohjeet kokeen tekemisestä.

Ehdotus

25 a §

Tämän lain 18 §:ssä tarkoitettu kiinniottamiseen oikeutettu sotilas saa määrätä puolustusvoimissa palvelevan *moottorikäyttöisen* ajoneuvon kuljettajan tai muussa rikoslain 23 luvussa tarkoitetussa tehvävässä toimivan henkilön kokeeseen, joka tehdään tämän mahdollisesti nauttiman alkoholin tai muun huumaavan aineen toteamiseksi. *Koe voidaan tehdä ajotehtää tai muuta rikoslain 23 luvussa tarkoitettua tehtävää suorittavalle taikka tällaiseen tehtävään ryhtyvälle.* Kokeesta kieltäytynyt on velvollinen alistumaan pakkokeinolain 5 luvun 9 §:ssä tarkoitettuun henkilönkatsastukseen.

Edellä tarkoitettu koe on tehtävä siten ja sellaisella menetelmällä, ettei siitä aiheudu tarpeetonta tai kohtuutonta haittaa tutkittavalle.

Pääesikunta antaa tarkemmat ohjeet kokeen tekemisestä.

27§

— — — —

Voimassa oleva laki

Kurinpitovalituksen käsittelyssä noudatetaan, mitä sotilasoikeudenkäyntilaissa tarkoitettujen rikosasioiden käsittelystä on säädetty. Mikäli valittaja jää saapumatta oikeuteen ilmoittamatta laillista estettä, kurinpitovalitus voidaan käsitellä ja ratkaista valittajan poissaolosta huolimatta.

Ehdotus

Kurinpitovalituksen käsittelyssä noudatetaan, mitä sotilasoikeudenkäyntilaissa tarkoitettujen rikosasioiden käsittelystä *säädetään. Seuraamuksena saadaan määrätä myös kurinpito-ojennus. Jos* valittaja jää saapumatta oikeuteen ilmoittamatta laillista estettä, kurinpitovalitus voidaan käsitellä ja ratkaista valittajan poissaolosta huolimatta.

Kurinpitovalituksen tekemistä ja käsittelemistä ei estä se, että rangaistu on 39 §:ssä tarkoitetulla tavalla suostunut kurinpitorangaistuksen täytäntöönpanoon.

38 §

— —

Kumotessaan päätöksen esimies voi määrätä asian otettavaksi uudelleen käsiteltäväksi tai ottaa sen välittömästi itse ratkaistavakseen taikka saattaa asian toimivaltaiselle syyttäjälle.

Kumotessaan päätöksen esimies voi määrätä asian otettavaksi uudelleen käsiteltäväksi tai ottaa sen itse välittömästi ratkaistavakseen taikka saattaa asian toimivaltaiselle syyttäjälle. *Asiaa uudelleen käsiteltäessä noudatetaan soveltuvin osin, mitä 8 §:n 2 momentissa säädetään.*

39 §

— —

Tuomioistuimen tuomitseman arestin täytäntöönpano voidaan aloittaa, vaikka päätös ei ole saanut lainvoimaa, jos tuomittu antaa siihen kirjallisen suostumuksensa.

Arestin ja *tuomioistuimen tuomitseman poistumisrangaistuksen* täytäntöönpano voidaan aloittaa, vaikka päätös ei ole saanut lainvoimaa, jos tuomittu antaa siihen kirjallisen suostumuksensa.

40 §

Kurinpitoseuraamuksia varoitusta, kurinpitosakkoa, ylimääräistä palvelusta ja muistutusta lukuun ottamatta ei voida panna samanaikaisesti täytäntöön.

Jos samalla kertaa tulee täytäntöönpantavaksi eri lajisia seuraamuksia, pannaan kurinpitorangaistukset täytäntöön ennen kurinpito-ojennuksia. Jos ojennuksen täytäntöönpano on jo aloitettu, se suoritetaan loppuun ennen kurinpitorangaistuksen täytäntöönpanon aloittamista.

41 §

Kurinpitomenettelyä valvova esimies saa määrätä kurinpitomenettelyssä määrätyn kurinpitorangaistuksen tai -ojennuksen täytäntöönpanon lykättäväksi tai keskeytettäväksi.

41 §

Kurinpitomenettelyä valvova esimies saa määrätä kurinpitomenettelyssä määrätyn kurinpitorangaistuksen tai -ojennuksen täytäntöönpanon lykättäväksi tai keskeytettäväksi, *jos hän on valvonnan tai kantelun käsittelyn yhteydessä havainnut kurinpitopäätöksessä olennaisen virheen.*

Voimassa oleva laki

44 §

Arestirangaistus, jonka suorittaminen on kesken silloin, kun rangaistu muusta kuin terveydellisestä syystä olisi kotiutettava, suoritetaan loppuun arestina niin kuin 42 §:ssä on säädetty.

Aresti muunnetaan maksuksi, jos arestin täytäntöönpanoa ei ole aloitettu ennen kotiuttamista tai asevelvollinen kotiutetaan terveydellisestä syystä.

Arestia maksuksi muunnettaessa vastaa yksi arestivuorokausi kahden päivän kurinpitosakkoa. Muuntamisen suorittaa joukko-osaston komentaja noudattaen 2 §:n 4 momentissa ja 43 §:n 1 momentissa säädettyjä perusteita.

45 §

Kurinpitosakko pannaan täytäntöön noudattaen sakkorangaistuksen täytäntöönpanosta annettuja säännöksiä. Maksamatonta kurinpitosakkoa ei kuitenkaan saa muuntaa vankeudeksi.

Samassa järjestyksessä pannaan täytäntöön myös 44 §:n 2 momentissa tarkoitettu maksu.

45 a §

Samalla kertaa täytäntöönpantavat poistumisrangaistukset on täysin määrin laskettava yhteen. Rangaistusten näin yhteenlaskettu aika saa kuitenkin olla enintään neljäkymmentä vuorokautta.

— — — — — — — — — — — — — — —

45 b §

Poistumisrangaistus, jonka täytäntöönpanoa ei ole vielä aloitettu tai, jonka suorittaminen on kesken rangaistun kotiuttamisajankohtana, muunnetaan maksuksi. *Poistumisrangaistusta maksuksi muunnettaessa vastaa yksi poistumisrangaistusvuorokausi yhden päivän kurinpitosakkoa.*

Ehdotus

Joukko-osaston komentaja voi lykätä kurinpitoseuraamuksen täytäntöönpanoa tai keskeyttää täytäntöönpanon, jos rangaistun tai ojennetun terveydentila niin vaatii taikka jos on muu erityisen painava syy.

44 §

Arestirangaistus, jonka suorittaminen on kesken silloin, kun rangaistu muusta kuin terveydellisestä syystä olisi kotiutettava, suoritetaan loppuun arestina niin kuin 42 §:ssä *säädetään.*

Aresti muunnetaan maksuksi, jos arestin täytäntöönpanoa ei ole aloitettu ennen kotiuttamista tai asevelvollinen kotiutetaan terveydellisestä syystä.

Arestia maksuksi muunnettaessa vastaa *kukin suorittamatta oleva täysi* arestivuorokausi kahden päivän kurinpitosakkoa. Muuntamisen suorittaa joukko-osaston komentaja noudattaen 2 §:n 4 momentissa ja 43 §:n 1 momentissa säädettyjä perusteita.

45 §

Kurinpitosakko pannaan täytäntöön noudattaen sakkorangaistuksen täytäntöönpanosta annettuja säännöksiä. Maksamatonta kurinpitosakkoa ei kuitenkaan saa muuntaa vankeudeksi.

Samassa järjestyksessä pannaan täytäntöön myös 44 §:n 2 momentissa ja *45 b §:ssä* tarkoitettu maksu.

45 a §

Samalla kertaa täytäntöönpantavat poistumisrangaistukset on täysin määrin laskettava yhteen. Rangaistusten näin yhteenlaskettu aika saa kuitenkin olla enintään neljäkymmentä vuorokautta. *Sama koskee samalla kertaa täytäntöönpantavien poistumiskieltoojennusten yhteenlaskettua aikaa.*

— — — — — — — — — — — — — — —

45 b §

Poistumisrangaistus, jonka täytäntöönpanoa ei ole vielä aloitettu tai jonka suorittaminen on kesken rangaistun kotiuttamisajankohtana, muunnetaan maksuksi.

Poistumisrangaistusta maksuksi muunnettaessa kukin suorittamatta oleva täysi poistumisrangaistusvuorokausi vastaa yhden päivän kurinpitosakkoa. Muuntamisen suorittaa joukko-osaston komentaja noudattaen 2 §:n

Voimassa oleva laki

Ehdotus

4 momentissa ja 45a §:n 1 momentissa säädettyjä perusteita.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

2.

Laki

rikoslain 45 luvun 25 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikoslain 45 luvun 25 §, sellaisena kuin se on laissa 321/1983, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

45 luku
Sotilasrikoksista

25 §

Jos arestirangaistusta suorittava luvattomasti poistuu arestista taikka rikkoo siihen liittyvän poistumisrajoituksen taikka jos se, jolle on määrätty poistumiskielto, rikkoo sanotun kiellon, hänet on tuomittava, jollei teosta ole muualla säädetty ankarampaa rangaistusta, täytäntöönpanorikkomuksesta kurinpitorangaistukseen.

Ehdotus

45 luku
Sotilasrikoksista

25 §

Arestirangaistusta suorittava sotilas, joka luvattomasti poistuu arestista taikka rikkoo siihen liittyvän poistumisrajoituksen, taikka poistumiskielto-ojennusta tai poistumisrangaistusta suorittava sotilas, joka rikkoo poistumisrajoituksen, on tuomittava, jollei teosta *muualla säädetä* ankarampaa rangaistusta, *täytäntöönpanorikkomuksesta* kurinpitorangaistukseen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

3.

Laki

sotilasoikeudenkäyntilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 25 päivänä maaliskuuta 1983 annetun sotilasoikeudenkäyntilain (326/1983) 8 §:n 1 momentti, 10 §:n 1 momentti ja 21 §, sellaisena kuin niistä on 8 §:n 1 momentti laissa 709/1991, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

8 §

Jos sotilasta tai muuta rikoslain 45 luvun alaista henkilöä syytetään sekä sotilasoikeudenkäyntiasiana käsiteltävästä rikoksesta että muusta rikoksesta, saadaan ensiksi mainittua rikosta koskeva syyte tutkia siinä tuomioistuimessa, joka on oikeudenkäymiskaaren 10 luvun mukaan toimivaltainen käsittelemään jälkimmäistä muuta rikosta koskevan syytteen, jos se asian laadun, selvityksen esittämisen tai muun erityisen syyn takia on tarkoituksenmukaista.

— — — — — — — — — — — — — — — —

10 §

Alioikeuden sotilasjäsenistä toisen tulee olla upseeri ja toisen toimiupseeri *tai* aliupseeri taikka värvätty mies tai miehistöön kuuluva sotilas.

— — — — — — — — — — — — — — — —

21 §

Sotilasoikeuteen kuuluu puheenjohtaja ja kaksi muuta jäsentä.

Toisen jäsenen tulee olla upseeri ja toisen toimiupseeri *tai* aliupseeri taikka värvättyyn henkilöstöön tai miehistöön kuuluva sotilas.

Ehdotus

8 §

Jos sotilasta tai muuta rikoslain 45 luvun alaista henkilöä syytetään sekä sotilasoikeudenkäyntiasiana käsiteltävästä rikoksesta että muusta rikoksesta, saadaan ensiksi mainittua rikosta koskeva syyte tutkia siinä tuomioistuimessa, joka on oikeudenkäymiskaaren 10 luvun mukaan toimivaltainen käsittelemään jälkimmäistä muuta rikosta koskevan syytteen, jos se asian laadun, selvityksen esittämisen tai muun erityisen syyn takia on tark oituksenmukaista. *Jos muu kuin sotilasoikeudenkäyntiasiana käsiteltävä rikos on tehty samalla teolla sotilasoikeudenkäyntiasiana käsiteltävän rikoksen kanssa ja rikos on sotilasoikeudenkäyntiasiana käsiteltävään rikokseen nähden vähäinen ja jos rikoksia koskevien syytteiden käsitteleminen yhdessä on tarkoituksenmukaista, voidaan myös muuta kuin sotilasoikeudenkäyntiasiana käsiteltävää rikosta koskeva syyte tutkia tämän lain mukaisessa järjestyksessä.*

— — — — — — — — — — — — — — — —

10 §

Alioikeuden sotilasjäsenistä toisen tulee olla upseeri ja toisen *opistoupseeri*, aliupseeri *tai sotilasammattihenkilö taikka* miehistöön kuuluva sotilas.

— — — — — — — — — — — — — — — —

21 §

Sotaoikeuteen kuuluu puheenjohtaja ja kaksi muuta jäsentä.

Toisen jäsenen tulee olla upseeri ja toisen *opistoupseeri*, aliupseeri *tai sotilasammattihenkilö taikka* miehistöön kuuluva sotilas.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199.